

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

26

YASAMA YILI

1

SIRA SAYISI: 24

Türkiye Cumhuriyeti ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/325) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic” internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/325 Esas Numaralı Tasarının

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4

- Gerekçesi 4

• Dışişleri Komisyonu Raporu 5

• Muhalefet Şerhi 7

• Tasarı Metni 8

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 8

• Anlaşma Metni 9

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: 31853594-101-30-3870

2/12/2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Önceki yasama döneminde hazırlanıp Başkanlığınıza sunulan ve İçtüzüğü'nün 77'nci maddesi uyarınca hükümsüz sayılan ekli listede adları belirtilen kanun tasarılarının yenilenmesi Bakanlar Kurulu'nca uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Ahmet Davutoğlu
Başbakan

SIRA NO	ESAS NO	TASARININ ADI
1.	1/911	İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmeye Değişiklik Getiren 15 Nolu Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
2.	1/966	Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
3.	1/924	Tıbbi Ürün Sahteciliği ve Halk Sağlığına Tehditler İçeren Benzeri Suçlar Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
4.	1/826	Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Başvuru Usulüne İlişkin İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
5.	1/992	Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
6.	1/549	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Belçika Fransız Toplumu Hükümeti, Valonya Hükümeti ve Brüksel-Başkent Bölgesi Fransız Toplumu Komisyonu Heyeti Arasında Kültür, Eğitim ve Bilimsel Araştırma Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı
7.	1/1028	Türkiye Cumhuriyeti ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
8.	1/844	Türkiye Cumhuriyeti ile Şili Cumhuriyeti Arasında Serbest Ticaret Anlaşmasında Değişiklik Yapılmasına İlişkin 1/2013 Sayılı Kararın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
9.	1/910	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Birleşmiş Milletler İnsani İşler Eşgüdüm Ofisi Arasında Türkiye'de Bir Ülke Ofisi Kurulmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
10.	1/621	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekvator Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çevre Alanında Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
11.	1/622	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekvator Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşbirliği Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı
12.	1/631	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekvator Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Turizm Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: 31853594-101-1070-316

28/1/2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 25/12/2014 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Ahmet Davutoğlu
Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYON (1/325)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu

GEREKÇE

Türkiye ile Afganistan arasında kökleri Cumhuriyetin ilanı öncesine dayanan dostluk bağları bulunmaktadır. Bu çerçevede, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti kurulduğunda aldığı ilk kararlardan biri Kabil'de temsilcilik açmak olmuş, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler 1921 tarihli Türkiye Afganistan İttifak Muahedenamesi'yle tesis edilmiştir.

Ülkemiz 1921 yılından bu yana Afganistan'ın modernleşme çabalarını desteklemiş, idari, askeri, kültür, eğitim ve sağlık gibi temel devlet kurumlarının gelişmesinde önemli rol oynayarak, Afganistan'a istikrar ve barış getirilmesine yönelik çalışmalara katkıda bulunmuştur.

Türkiye ile Afganistan arasındaki, ikili ve bölgesel düzeylerdeki kapsamlı ilişkilerin, kamu idaresi, güvenlik ve sosyo-ekonomik kalkınmada kapasite oluşumu alanlarını kapsayan çok yönlü ve uzun vadeli işbirliğinin çerçevesinin çizilmesi ve karşılıklı çıkarlar ve sorumluluklar temelinde, kalıcı barış, güvenlik, istikrar ve refahın tesis edilmesi amaçlarından hareketle, "Türkiye Cumhuriyeti ve Afganistan İslam Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşması" Sayın Cumhurbaşkanımız ve Afganistan Cumhurbaşkanı tarafından 18 Ekim 2014 tarihinde Kabil'de imzalanmıştır.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

21/12/2015

Esas No: 1/325

Karar No: 22

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 24'üncü Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan "Türkiye Cumhuriyeti ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" dönemin sona ermesi nedeniyle hükümsüz sayılmıştır. Bakanlar Kurulu tarafından yenilenecek 3/12/2015 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 11/12/2015 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen Tasarı, Komisyonumuzun 26'ncı Yasama Dönemi 16/12/2015 tarihli 3'üncü toplantısında Dışışleri Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde, Tasarının, Türkiye ve Afganistan arasında ikili ve bölgesel düzeylerdeki kapsamlı ilişkilerin ve uzun vadeli iş birliğinin geliştirilmesini teminen imzalanan Anlaşmanın Bakanlar Kurulunca onaylanmasının uygun bulunması amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde Hükümet temsilcileri tarafından;

Anlaşmanın Türkiye'nin Afganistan'la olan köklü ve tarihi ilişkilerinin bir sonucu olduğu, 1921 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulur kurulmaz ilk temsilciliklerimizden birini Kabil'de açtığımız ve o tarihte Türkiye-Afganistan İttifak Muahedemesinin de yapıldığı,

Bugüne kadar Afganistan ile yapılan dostluk anlaşmaları ile çok köklü, sağlam ilişkiler geliştirdiğimiz ve görüşülen Anlaşmanın da geçmişte yapılan anlaşmalara dayanan, bir bakıma onları güncelleyen bir niteliğe sahip olduğu,

Afganistan'daki siyasi, kültürel, askerî varlığımızın devam ettiği; hâlihazırda 700'e yakın askerimizin Afganistan'ın güvenliğine katkı sağladığı; ayrıca, Kabil'deki havaalanının da yine Türk askeri tarafından korunmakta olduğu,

Anlaşmanın yürürlüğe girmesinin Türk-Afgan dostluğuna yakışan güzel bir hediye olacağı, ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden Rize Milletvekili Osman Aşkın Bak, Aksaray Milletvekili Mustafa Serdengeçti, Samsun Milletvekili Hasan Basri Kurt ve Rize Milletvekili Hasan Karal Tasarı ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Taha Özhan</i>	<i>Cemalettin Kani Torun</i>	<i>Sena Nur Çelik</i>
Malatya	Bursa	Antalya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Hasan Basri Kurt</i>	<i>Mustafa Serdengeçti</i>	<i>Öztürk Yılmaz</i>
Samsun	Aksaray	Ardahan
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Akın</i>	<i>Hişyar Özsoy</i>	<i>Mevlüt Dudu</i>
Balıkesir	Bingöl	Hatay
	(Muhalefet şerhi yazacağız.)	
Üye	Üye	Üye
<i>Fevzi Şanverdi</i>	<i>Serkan Topal</i>	<i>Azmi Ekinci</i>
Hatay	Hatay	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Ravza Kavakcı Kan</i>	<i>Oğuz Kaan Salıcı</i>	<i>Serap Yaşar</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Recep Şeker</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>Osman Aşkın Bak</i>
Karaman	Mardin	Rize
		(Bu raporun özel sözcüsü)
	Üye	Üye
	<i>Hasan Karal</i>	<i>Halil Özcan</i>
	Rize	Şanlıurfa
(Bu raporun özel sözcüsü)		

MUHALEFET ŞERHİ

1/325 “Türkiye Cumhuriyeti ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” ile ilgili muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

Afganistan dünya üzerinde insan hakları ihlalleri konusunda en çok gündeme gelen ülkelerden biri konumundadır. Uluslararası Şeffaflık Örgütü’nün 2014 raporuna göre Afganistan dünyanın en yozlaşmış devlet yapısına sahip 4. ülkedir. Ülkenin uzun zamandır yaşadığı politik ve sosyal kriz hala devam etmekte ve özellikle kadınlar, çocuklar, muhalifler ve gazeteciler üzerinde ciddi baskılar uygulanmaktadır. Ülkede insan haklarının esamisinin okunmadığı bütün dünya tarafından tescillenmişken, tasarının “güvenlik” ile ilgili 2. maddesinde insan hak ihlallerine sebebiyet verecek muğlak ifadeler yer almaktadır. Tabii ki, bu tür çerçeve anlaşmalarda genel bir dilin kullanılması normaldir, ancak bir savaş durumunun hakim olduğu, onlarca siyasal ve toplumsal çatışma ile gündeme gelen bir ülke ile ortaklık ve dostluk anlaşması imzalarken daha dikkatli bir dil kullanmak gerekir. Örneğin, tarafların “terörle mücadele,” “aşırılık,” “yasadışı göç” ve “iç güvenlikte kullanılan bilişim teknolojileri” alanında işbirliği yapacağı ifade edilmiş, ancak bu kavramların içeriğine dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Bu tür kavramların somut bir şekilde tariflenmediği zaman insan hak ihlallerine davetiye çıkarabileceğini düşünüyoruz. Örneğin, devletler kendilerine karşı muhalefet yapan her türlü toplumsal kesimi “terörist” veya “aşırı” olarak kategorize edip kriminalize edebilmektedir. Ya da, yasadışı göç konusundaki işbirliği evrensel mülteci haklarını ihlal edecek durumlara sebebiyet verebilir. Ya da, “iç güvenlikte kullanılan bilişim teknolojilerinden” kasıt nedir?

Bu bilişim teknolojileri işbirliğinin mahiyeti konusunda hiçbir bilgi verilmemektedir. Güvenlik ile ilgili maddeler içeren anlaşmaların, özellikle de muğlak ifadeler içerenlerin, insan hak ihlallerine vesile olup olmayacağı TBMM İnsan Hakları Komisyonu tarafından etraflı bir şekilde incelenmelidir. Ayrıca, iki ülke arasında güvenlik konusundaki işbirliğinin insan hak ihlallerine sebebiyet vermemesi için, “Taraflar bu anlaşmayı uygularken evrensel insan haklarına tam bir şekilde riayet edeceklerini taahhüt ederler” şeklinde bir madde eklenebilir.

Bütün bu nedenlerden ötürü tasarıya muhalif olduğumu bildiririm.

Hişyar Özsoy
Bingöl

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE
AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ
ARASINDA STRATEJİK ORTAKLIK VE
DOSTLUK ANLAŞMASININ ONAYLANMA-
SININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TASARISI**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE
AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ
ARASINDA STRATEJİK ORTAKLIK VE
DOSTLUK ANLAŞMASININ ONAYLANMA-
SININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TASARISI**

MADDE 1- (1) 18 Ekim 2014 tarihinde Kabil’de imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Arasında Stratejik Ortaklık ve Dostluk Anlaşması”nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Ahmet Davutoğlu

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı V.

N. Avcı

Avrupa Birliği Bakanı

V. Bozkır

Çevre ve Şehircilik Bakanı

İ. Güllüce

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

N. Canikli

Kültür ve Turizm Bakanı

Ö. Çelik

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

B. Bozdağ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

F. Işık

Dışişleri Bakanı

M. Çavuşoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

A. Ç. Kılıç

İçişleri Bakanı

E. Ala

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

L. Elvan

Başbakan Yardımcısı

Y. Akdoğan

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

A. İslam

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

N. Zeybekci

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

N. Avcı

Sağlık Bakanı

M. Müezzinoğlu

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İLE
AFGANİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ
ARASINDA
STRATEJİK ORTAKLIK VE DOSTLUK ANLAŞMASI**

GİRİŞ

Bundan sonra "Taraflar" olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti ve Afganistan İslam Cumhuriyeti,

1 Mart 1921 tarihli "Türk-Afgan İttifak Muahednamesi"yle tescil edilen, Türk ve Afgan halkları arasındaki yüzlerce yıllık dostluğu *temel alarak*,

Her iki ülkenin karşılıklı çıkar ve yükümlülükler temelinde uzun vadeli işbirliği ve dayanışmalarını güçlendirmeyi taahhüt ettikleri sözkonusu Muahedename'nin 93 yıldır Türk-Afgan ilişkilerine rehberlik eden temeli oluşturduğunu *teyit ederek*,

Türkiye Cumhuriyeti ile Afganistan İslam Cumhuriyeti arasındaki yakın dostluğun, "iki ülkeden herhangi birinin refah ve sıkıntısının her ikisinin refah ve sıkıntısı olarak kabul edildiği"ni belirten 1921 tarihli "Türk-Afgan İttifak Muahednamesi"nin ruhunu yansıttığını *vurgulayarak*,

Her iki ülkenin aralarındaki işbirliği ve dayanışmayı daha da güçlendirmek amacıyla imzaladıkları 25 Mayıs 1928 tarihli "Türkiye-Afganistan Muhadenet ve Teşriki Mesai Muahednamesi"ne *işaret ederek*,

Türkiye ile Afganistan arasındaki, diğerlerinin yanı sıra, ikili ve bölgesel düzeylerde, kamu yönetimi, güvenlik ve sosyo-ekonomik kalkınmada kapasite oluşumu alanlarını kapsayan çok yönlü ve uzun süreli işbirliğinin *farkında olarak*,

Onlarca yılı aşkın süredir bu ilişkilerin gerçek iyi niyet, karşılıklı saygı, samimi anlayış ve işbirliği ruhu içinde evrilip olgunlaşmasından duyulan derin memnuniyeti *ifade ederek*,

İkili bağlarının daha kapsamlı biçimde gelişmesinin her iki devlette ve bölgenin bütününde ilerleme ve refahı teşvik edeceğine *inanarak*,

Dostluk ve işbirliklerini, aşağıda kayıtlı maddeler çerçevesinde sürdürmeye yönelik taahhütlerini ilan ederler:

Madde 1 – Amaçlar

Taraflar İşbu Anlaşma'yla, karşılıklı çıkarlar ve sorumluluklar temelinde, ülkelerinde ve bölgelerinde kalıcı barış, güvenlik, istikrar ve refahın sağlanmasını, ayrıca temel insan hakları ve özgürlüklerinin teşvik edilmesini ve korunmasını teminen, aralarındaki uzun vadeli ve kapsamlı işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadırlar.

İşbu Anlaşma'nın hükümleri, Tarafların uluslararası kuruluşlar ve düzenlemelere taraf olmalarından kaynaklanan hak ve yükümlülükleri etkilemez.

Madde 2 – Güvenlik

Taraflar, ülkelerinin kalkınmasına da doğrudan olumsuz etkiler yapan, bölgesel barış ve güvenliğe yönelik sınımları bertaraf etmek amacıyla birlikte çalışacaklardır. Bu amaçla Taraflar, terörizmle mücadele ve aşırıcılık, örgütlü suçlar ve kara para aklama gibi sınır aşan suçlarla mücadele alanları başta olmak üzere, eğitim, deneyim ve bilgi paylaşımı, personel mübadelesi ve hibe yöntemleriyle, yetkili makamları kanalıyla işbirliği yapacaklardır. Taraflar ayrıca, yasadışı göç ve sınır yönetimi alanlarında da işbirliğinde bulunacaklardır.

Taraflar, yetkili kurumları aracılığıyla, uyuşturucuyla bağlantılı suçlar konusunda operasyonel, teknik ve stratejik bilgi paylaşımında bulunacaklardır.

Tarafların İçişleri Bakanlıkları, iç güvenlikte kullanılan bilişim teknolojileri ve bunların uygulamaları alanlarında işbirliği yapacaklardır.

Madde 3 – Sosyo-ekonomik Kalkınma

Taraflar, bölgeyi etkileyen ortak sınımlarla mücadelenin, kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşımı gerekli kıldığını teslim ederler ve güvenlik alanında kaydedilen ilerlemenin uzun vadeli sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmayla desteklenmesi gerektiğini kabul ederler.

Bu bakımdan Taraflar, iş ve endüstri çevrelerinin temsilcilerinin ilgili kurumları arasındaki işbirliğinin teşvikine ilave olarak, eğitim, bilim, teknoloji, ekonomi, ticaret, yatırım, endüstri, enerji, madencilik, ulaştırma, tarım ve sağlık alanlarında işbirliği ve kamu yönetimi alanında reform ve kapasite oluşumunun daha da yoğunlaştırılmasını taahhüt ederler.

Madde 4 – Ekonomi, Sanayi, Ticaret ve Yatırım

Taraflar, aralarındaki ekonomik ve ticari ilişkileri tam potansiyeline kavuşturma taahhüdüyle, ikili ekonomik faaliyetlerini ve ticaretlerini kolaylaştırmak ve artırmak amacıyla, ilgili ikili hukuki çerçeveyi genişletilmesi dahil tüm gerekli tedbirleri alacaklardır. Bu amaçla, Taraflar;

- Karma Ekonomik Komisyon gibi mevcut mekanizmalar vasıtasıyla işbirliklerini artırmayı,
- yeni ekonomik işbirliği alanlarını keşfetmeyi ve daha yakın ticari ortaklık için uygun önlemler geliştirmeyi,
- bölgesel ekonomik işbirliğini ve entegrasyonu kolaylaştırmayı ve teşvik etmeyi,
- iş alanları açmaya ve istihdama katkı sağlayacak özel sektör yatırımlarını teşvik edecek tedbirler almayı kabul ederler.

Taraflar, bankacılık sisteminin düzenlenmesinde ve denetiminde işbirliği yapacaklardır.

Taraflar, Küçük ve Orta Bütçeli İşletmelerle (KOBİ) ilgili teşkilatlar, KOBİ'ler ve destekleyici girişimciler konularında bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunacaklardır.

Taraflar, sınıai altyapı tesislerinin yapımı, organize sanayi bölgeleri ve sanayi sitesi uygulamaları hakkında bilgi ve tecrübe paylaşımı gibi somut işbirliği imkanlarını araştırabileceklerdir.

Taraflar, uluslararası ürünlerle rekabet etmek amacıyla ürünlerinin kalitesini daha da artırmak amacıyla, kalite belirleme ve standardizasyon kurumları arasında işbirliğini geliştirmeyi ve modern teknolojiyi kullanmayı kabul ederler.

Taraflar, Afganistan madencilik sektöründe yeni standartlar ve yeni teknolojilerin kurulması ve uygulama konusunda işbirliğini kabul ederler.

Taraflar, bölgesel ve çok taraflı forumlarda ekonomik işbirliğinin gelişmesi yoluyla bölgede barış ve refaha katkıda bulunacak bir ticaret rejiminin tesisine yönelik çabalarını sürdürecektirler.

Taraflar, iki ülke arasındaki ticarete sürdürülebilir bir gelişme sağlanması amacıyla ticaret odaları arasında uzun vadeli işbirliğini teşvik etmeyi kabul ederler.

Taraflar, özel sektör şirketlerini, birbirlerinin ülkelerinde mevcut ekonomik, ticari, endüstriyel ve altyapısal sektörlerdeki yatırım imkanlarından yararlanmaya teşvik edeceklerdir.

Madde 5 – Ulaştırma

Taraflar, piyasalarına karşılıklı erişimi artırmak ve geliştirilmiş ulaşım bağlantılarıyla ekonomik büyümeyi canlandırmak için gerekli tüm tedbirleri almayı kabul ederler.

Taraflar, ikili ve bölgesel ticareti kolaylaştırmak amacıyla, TIR Anlaşması'nın uygulanmasında karşılaşılan sorunları bertaraf etmek üzere işbirliğinde bulunacaklardır.

Taraflar, demiryolu ve karayolu koridorlarının/ağlarının genişletilmesi amacıyla, ikili ve ilgili bölgesel kuruluşlar çerçevesinde çok taraflı işbirliğini geliştirerek, mevcut bölgesel ulaşım altyapısı potansiyelinin tümünden istifade etmeyi kabul ederler.

Taraflar, ICAO uluslararası havacılık anlaşmaları doğrultusundaki eğitim programlarıyla ve her iki tarafın çıkarına olacak şekilde, ticari uçuşlarda artırılmış güzergah ve sefer sayısı, sivil havacılık alanında işbirliğini geliştireceklerdir.

Taraflar, demiryolu ağı ve karayolları başta olmak üzere, ulaştırma altyapılarının geliştirilmesi alanında işbirliğinde bulunmayı kabul ederler.

Madde 6 – Sağlık

Taraflar sağlık alanında, aşağıdaki sahalardaki işbirliğini sürdürecektir ve artıracaklardır:

- Afganistan'da halkın sağlık hizmetlerine erişiminin artırılması,
- Afgan sağlık sisteminin yeniden yapılandırılması konusunda teknik ve danışmanlık hizmetleri,
- sağlık personeline yönelik mübadele ve kısa süreli eğitim programları,
- ilaç ve tıbbi cihazlar,
- acil durumlarda ve afet hallerinde sağlık hizmetleri konusunda deneyim paylaşımı,
- sağlık sektörü yatırımlarında işbirliği için Türk ve Afgan özel sektörlerinin teşviki.

Taraflar, Afganistan'da sağlık tesislerinin inşası, geliştirilmesi ve idaresi alanlarında da işbirliği yapacaklardır.

Madde 7 – Tarım, Hayvancılık ve Kırsal Kalkınma

Taraflar, Afganistan'da kırsal bölgelerde gıda bakımından kendi kendine yeterliliğe erişilmesi ve yaşam standartlarının geliştirilmesi, ayrıca Afgan tarım ürünlerinin ihracının kolaylaştırılması alanlarında işbirliği yapmayı kabul ederler.

Taraflar tarım, hayvancılık ve kırsal kalkınma alanlarında, teknik eğitim programları, ortak proje uygulama, tecrübe paylaşımı, uzman mübadelesi, teknoloji transferi ile belge ve yayın değişimi yollarıyla işbirliğini sürdürmeyi ve artırmayı taahhüt ederler.

Taraflar, yetkili kurumları aracılığıyla, yoksulluğu dizginleyecek kırsal kalkınma programları ile zirai altyapının geliştirilmesi, modern sulama yöntemleri ve arazi işleri konularında işbirliği yapacaklardır.

Madde 8 – Çevre ve Şehir Planlaması

Taraflar, çevre, şehir planlaması ve toplu konut projeleri alanlarında işbirliği imkanlarını araştırmayı kabul ederler.

Taraflar, Afganistan'ın büyük şehirlerinin kent master planlarının ayrıntılı tasarımlarının hazırlanmasında ve kent politikalarının geliştirilmesinde işbirliği yapmayı kabul ederler.

Taraflar, belediye hizmetleri alanında işbirliği imkanlarını araştırmayı kabul ederler.

Taraflar, teknik eğitim kursları açarak ve projelerin uygulanması, uzman değişimi ile teknoloji transferine iştirak ederek, çevrenin ve doğal kaynakların korunması alanlarında işbirliğini başlatmayı, sürdürmeyi ve geliştirmeyi kabul ederler.

Madde 9 – Kurumsal Kapasite Oluşturulması

Taraflar, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve yönetişimin geliştirilmesinin istikrar ve kendi kendine yeterlik bakımından elzem olduğunu kabul ederler ve kamu hizmetlerinin ehil ve hesap verebilir kurumlar tarafından sağlanmasına duyulan ihtiyacı teslim ederler.

Taraflar, merkezi ve yerel idarelerde kapasite oluşumu alanında, teknik yardım ve deneyim paylaşımı yoluyla işbirliğinde bulunacaklardır.

Taraflar, teknik yardım ve deneyim paylaşımı yoluyla, yerel yönetim alanında işbirliğinde bulunacaklardır.

Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti, Afganistan İslam Cumhuriyeti’ni, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve diğer Türk kurumları tarafından yürütülen kapasite oluşturma programları yoluyla desteklemeye devam edecektir.

Afganistan İslam Cumhuriyeti’nin talebi üzerine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından sağlanacak imkan ve kaynaklarla eğitim verilecek Afgan kamu personeli, eğitimleri sırasında kazandıkları mesleki beceri ve uzmanlıkla uyumlu olacak şekilde istihdam edilecektir.

Taraflar, TİKA tarafından Afganistan’da yürütülen proje ve programlara, proje ortaklığı ilkeleri çerçevesinde, ilgili yerel makamlarca uygun katkı ve katılımın sağlanmasının, işbirliği yapılan alandaki başarı ve etkiyi artıracaklarını kabul ederler. Taraflar, yerel makamların proje uygulama, denetleme ve izleme sürecine katılımlarını sağlayacaklardır.

Afganistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti, TİKA Program Eşgüdüm Ofisleri’ni yardım kuruluşları olarak akredite edecek; sahada üstlenilen projeler için TİKA tarafından atanan veya istihdam edilen personelin güvenliğini sağlayacaktır.

Madde 10 – Eğitim ve Bilim

Taraflar, eğitim programları dahil olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Afganistan İslam Cumhuriyeti Eğitim ve Yüksek Eğitim Bakanlıkları arasındaki işbirliğinin seviyesini yükseltecekler; Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Afganistan’da kurulan ve yönetilen okulların faaliyetlerini kolaylaştırmak için gerekli önlemleri alacaklardır.

Taraflar, yüksek eğitim kurumları ve akademik kuruluşları arasındaki etkileşimi teşvik edecekler ve bu çerçevede, yüksek öğrenim bursları alanında işbirliğini sürdüreceklendir.

Taraflar, bilimsel ve teknolojik işbirliğini tesis etmek amacıyla, bilimsel araştırma kurumları arasında doğrudan temasları teşvik edeceklerdir.

Madde 11 – Kültür ve Kültürel Miras

Taraflar, Türk-Afgan ilişkilerinin belirleyici vasıflarını oluşturan halktan halka bağları ve ortak kültürü kuvvetlendirmek amacıyla, halkları arasında daha yakın ilişkileri teşvik edecek gerekli tüm önlemleri alacaklardır.

Taraflar bu amaçla, ortak tarih ve kültürleri bakımından büyük önem taşıyan ve simgesel nitelikte olan projeler vasıtasıyla kültürel ve tarihsel bağlarını güçlendirecekler; ortak kültür varlıklarını muhafaza etmek için birlikte çaba sarf edeceklerdir.

Taraflar, devlet radyo ve televizyonları arasında işbirliği ve etkileşimi geliştirmeye devam edecekler ve Afganistan'da radyo ve televizyonculuk mesleğinin kapasitesini yükseltmek üzere birlikte çalışacaklardır.

Taraflar, yerel yönetim birimleri arasındaki bağların güçlendirilmesini ve bu doğrultuda, vilayetleri veya şehirleri arasında kardeş şehir anlaşmaları imzalanmasını teşvik etmeyi kararlaştırmışlardır.

Madde 12 – Gençlik ve Spor

Taraflar, gençlik ve spor alanlarında ikili ilişkileri geliştirmek üzere eğitim, tecrübe paylaşımı ve personel mübadelesini teşvik edeceklerdir.

Taraflar, ilgili kuruluşları tarafından gençlik ve spor konularında ortak program ve projeler gerçekleştirilmesini destekleyeceklerdir.

Taraflar, iki ülke gençleri ve sporcuları için ortak siyasalar ve projeler yürütülmesi için işbirliği yapılmasını teminen gençlik ve spor alanında işbirliği protokolü imzalanması imkânını araştıracaklardır.

Madde 13 – Bölgesel İşbirliği

Taraflar, Afganistan'ın ve bölgenin istikrarının birbirlerine bağlı olduğunun farkında olarak, bölgesine tam entegre olmuş, istikrarlı ve müreffeh bir Afganistan hedefine ulaşmak için, bölgesel işbirliğini teşvik etme yönündeki ortak çabalarını sürdürmeyi kararlaştırmışlardır.

Bu çerçevede Taraflar "Güvenli ve İstikrarlı bir Afganistan için Bölgesel Güvenlik ve İşbirliğine dair İstanbul Süreci" kapsamındaki Güven Artırıcı Önlemlerin hayata geçirilmesine yönelik faaliyetlerini kararlılıkla sürdürecektir.

Taraflar ayrıca, "Afganistan, Pakistan ve Türkiye Arasında Ankara Üçlü Zirve Süreci"nin 2007 yılından bu yana bölgesel diyalog ve işbirliğine yaptığı önemli katkıları teyit ederek, bu çerçevedeki çabalarını devam ettirmeyi kararlaştırmışlardır.

Madde 14 – Uygulama Mekanizması

İşbu Anlaşma'nın uygulanmasına ilişkin siyasi yönlendirmede bulunmak ve sağlanan ilerlemeyi denetlemek üzere, Tarafların Dışişleri Bakanlıkları yılda bir toplantı düzenleyeceklerdir.

Söz konusu yıllık toplantılarda, Anlaşma çerçevesinde yürütülen faaliyetler değerlendirilecek ve müteakip yıl düzenlenecek toplantının gündemi belirlenecektir.

Madde 15 – Değişiklik

İşbu Anlaşma, Tarafların karşılıklı yazılı rızalarıyla, diplomatik kanallar vasıtasıyla değiştirilebilir. Değişiklikler, İşbu Anlaşma'nın 17. maddesinde belirtilen hukuki sürece uygun şekilde yürürlüğe girecektir.

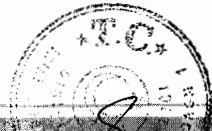
Madde 16 – Uyuşmazlıkların Giderilmesi

İşbu Anlaşma hükümlerinin yorumlanmasından veya uygulanmasından doğacak her türlü uyuşmazlık, diplomatik kanallardan, Taraflar arasında müzakereler yoluyla dostane şekilde çözülecektir.

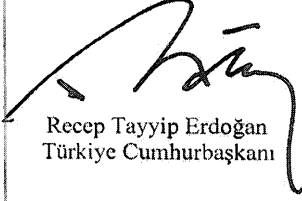
Madde 17 – Yürürlüğe Giriş

İşbu Anlaşma, yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerin tamamlandığını Tarafların birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

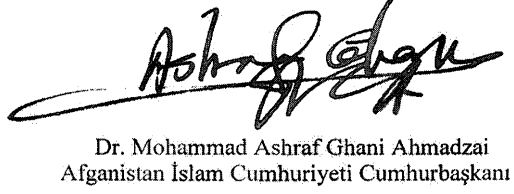
İşbu Anlaşma 10 yıl süreyle yürürlükte kalacak ve Taraflardan biri diğerine, yürürlük süresi dolmadan 6 ay önce Anlaşma'yı sona erdirmeye niyetini diplomatik kanallardan yazılı olarak bildirmediği sürece, 10'ar yıllık süreler halinde otomatik olarak yenilenecektir.

İşbu Anlaşma 18 Ekim 2014 tarihinde Kabil'de iki orijinal nüsha halinde, bütün metinler aynı derecede geçerli olmak üzere Türkçe, Darice, Peştuca ve İngilizce dillerinde imzalanmıştır. Herhangi bir yorum farklılığı halinde, İngilizce metin geçerli olacaktır.

Recep Tayyip Erdoğan
Türkiye Cumhurbaşkanı

Dr. Mohammad Ashraf Ghani Ahmadzai
Afganistan İslam Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

